

หัวข้อดัชนีนิพนธ์ นโยบายและยุทธศาสตร์การรณรงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย
ชื่อและนามสกุล นางณัฐธิดา พัวรุ่งโรจน์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม

ดัชนีนิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาเอก เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2560

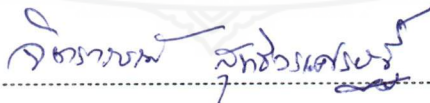
คณะกรรมการสอบดัชนีนิพนธ์

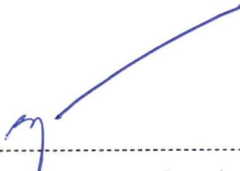

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนม คีติยา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์)

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์)

ชื่อคุณนิพนธ์ นโยบายและยุทธศาสตร์การรณรงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย

ผู้วิจัย นางฉัฐจิรา พัวรุ่งโรจน์ รหัสนักศึกษา 4541500056 **ปริญญา** ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต (นิเทศศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี (2) รองศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ ท่อแก้ว

(3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หุ่นเกษม **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรณรงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทยเกี่ยวกับ 1) สถานการณ์ สภาพปัญหาของนโยบายและยุทธศาสตร์ 2) ยุทธศาสตร์ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารบุคลากรของหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการแก้ไขปัญหาดังครรภ์ จำนวน 8 คน และกลุ่มนักเรียน จำนวน 13 คน ครู จำนวน 3 คน ในจังหวัดที่มีสถิติสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงที่สุด 3 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2558 คัดเลือกโดยวิธีเจาะจงจากนักเรียนและครูที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานการณ์ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติและยุทธศาสตร์ระดับชาติและตามพันธกิจของหน่วยงาน ผู้กำหนดนโยบายระดับหน่วยงาน คือ ผู้บริหารนำสู่การปฏิบัติตามสายงาน มีการใช้สื่อรณรงค์ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในตัวเมือง แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับชุมชน ปัญหาด้านนโยบาย คือ พระราชบัญญัติไม่มีการกำหนดแนวทางนโยบายด้านการสื่อสาร ปัญหาด้านยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ระดับชาติไม่ได้กำหนดแผนปฏิบัติงานด้านการสื่อสารและระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ระดับหน่วยงานในระดับปฏิบัติขาดทิศทางในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการสื่อสารและกระบวนการรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหา 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารรณรงค์ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีเพียงยุทธศาสตร์การดำเนินงานภายใต้กรอบนโยบายยุทธศาสตร์ระดับชาติและระดับหน่วยงาน และมีการประเมินผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยยึดการวัดผลประเมินจากสถิติการตั้งครรภ์ ใช้กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานในรูปแบบภาคีเครือข่ายทั้งระดับประเทศและระดับจังหวัด และใช้กลยุทธ์การสร้าง การรับรู้และสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นเนื้อหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์เป็นกิจกรรมหลักและใช้สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อเสริมแต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะในระดับจังหวัดและชุมชนที่สื่อพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ รัฐบาลควรเพิ่มนโยบายด้านการสื่อสารในพระราชบัญญัติและยุทธศาสตร์ระดับชาติและร่วมกับองค์กรภาครัฐด้านการสื่อสารในการกำหนดทิศทางการสื่อสารในการแก้ไขปัญหาดังครรภ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและหน่วยงานเครือข่ายทุกระดับควรร่วมกันกำหนดแผนพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ที่ทำการรณรงค์อย่างเป็นระบบ ส่วนข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ คือ หน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานเครือข่ายควรร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนการปฏิบัติงานรณรงค์ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัดและระดับชุมชน ด้วยกลยุทธ์ การสร้างความเข้าใจ การรับรู้ โดยเน้นกิจกรรมการฝึกอบรมกับกลุ่มเสี่ยง และใช้สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ สื่อพื้นบ้านผสมผสานให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับ

คำสำคัญ ปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น นโยบายการยุทธศาสตร์การป้องกัน การรณรงค์ การป้องกันปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น

Dissertation title: Policies and Strategies in the Campaign to Prevent and Solve the Problem of Teen Pregnancy in Thailand

Researcher: Mrs.Nattiya Puarungroj; **ID:** 4541500056;

Degree: Doctor of Philosophy (Communication Arts);

Dissertation advisors: (1) Dr. Supaporn Sridee, Assistant Professor; (2) Dr. Wittayatorn Tokeaw, Associate Professor; (3) Dr. Nitta Harunkasem, Assistant Professor;

Academic year: 2017

Abstract

The objective of this research was to study the campaign to prevent and solve the problem of teen pregnancy in Thailand, in terms of 1) the situation and problems with the present policies and strategies; 2) the strategies; and 3) recommendations to improve the policies and strategies.

This was a qualitative research based on documentary research and in-depth interviews. The key informers were 8 administrators and personnel of agencies charged with addressing this problem, and 13 students and 3 teachers from the 3 provinces with the highest rate of teen pregnancies in 2014, chosen through purposive sampling from among the group of students and teachers who participated in teen pregnancy prevention campaign activities. The research tool was an in-depth interview form. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that 1) the policies and strategies of all the related agencies were followed the related legislation and the national strategies as well as each agency's missions. The agency-level policy makers were the administrators and they implemented the policies by delegating work along the chain of command. The agencies used media for the campaign that were compatible with the target groups in urban areas but did not cover all target groups at the community level. The problem with policy was that the related legislation did not outline a communications strategy. The problems with strategies were that the national level strategy did not include a communications action plan, nor did it specify exactly which agencies were responsible for what. As a result, in practice the agencies lacked direction for setting appropriate communications policies and strategies. Also, provincial level personnel lacked skills and experience in communications and in campaigning to build understanding and awareness of the problem. 2) Campaign communication strategies were not set in the action plans of the related agencies; they only had operational strategies under the framework of the national-level and agency-level strategies. Their work results were evaluated qualitatively and quantitatively based on teen pregnancy statistics. They used the tactic of building cooperation among workers in the form of alliance networks at the national and provincial levels. They used the tactic of building awareness and understanding among target groups by emphasizing content about preventing and solving the problem, using training sessions as the main activity. They used the mass media supplemented by social media, but this did not reach every target group, especially on the provincial and community level, where local folk media play an important role in spreading knowledge and changing behavior. 3) Recommendations are that the government should add communications policies into the relevant acts of parliament and the national strategy, and should join government organizations in charge of communications to set a direction for communications to be used in solving the problem. The relevant agencies and their allies at every level should jointly set a plan to systematically develop the communication skills of the personnel involved in the campaign. The relevant agencies and their allies should jointly set a strategy and action plans for the campaign at the central level, the provincial level and the community level. The strategy should comprise action plans to build awareness and understanding, with an emphasis on training for at-risk teens, and should employ a mix of mass media, social media, and folk media that is suited to all the target groups.

Keywords: Teen Pregnancy, Prevention Strategy, Social Campaigning, Prevention of Teen Pregnancy

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากได้รับคำปรึกษาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาภรณ์ ศรีดี อาจารย์ที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาธร ท่อแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคำแนะนำจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนม คลี่ฉายา ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม กรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้เกียรติชี้แนะแนวทางและให้ข้อมูลที่มีค่ายังต้องงานวิจัย ผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่ให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาเอก ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักและบุคลากรทุกท่านจากหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพชุมชน (สสส) และครู นักเรียนจาก 3 จังหวัดและที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ครบถ้วนเป็นผู้ซึ่งให้ข้อมูลและแนะนำ ช่วยเหลือให้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จคล่องเป็นอย่างดี ตลอดจนครอบครัวของผู้วิจัยและกัลยาณมิตรทุกท่านที่เป็นกำลังใจเสมอมา

กราบขอบพระคุณบุพการีและขออุทิศคุณความดีของวิทยานิพนธ์นี้แด่ครู อาจารย์ทั้งหลายที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีวันนี้

ณัฐธิญา พัวรุ่งโรจน์
เมษายน 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหानำในการวิจัย	14
คำถามในการวิจัย	14
วัตถุประสงค์การวิจัย	14
กรอบแนวคิดการวิจัย	15
ขอบเขตของการวิจัย	16
นิยามศัพท์เฉพาะ	16
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	21
แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย	21
แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์	25
แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์	26
ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม	29
แนวคิดการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของนโยบายและยุทธศาสตร์การณรงค์ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย.....	49
ตอนที่ 2 ศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การณรงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย.....	54
ตอนที่ 3 ศึกษายุทธศาสตร์การณรงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นของประเทศไทย.....	73
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การณรงค์ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย.....	99
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	118
สรุปการวิจัย.....	118
อภิปรายผล.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	147
บรรณานุกรม.....	149
ภาคผนวก.....	157
ก แบบสัมภาษณ์เชิงลึก.....	158
ข ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๕ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.๒๕๕๙.....	171
ประวัติผู้วิจัย.....	229

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	
ร่างยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น	
ปี พ.ศ. 2559-2560.....	52
ตารางที่ 4.2	
ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์.....	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	15
ภาพที่ 1.2 แสดงกรอบความคิดตามตัวแบบกระบวนการ (Process Model).....	23
ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การรณรงค์ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย.....	144

